

Siedziby Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii w latach 1945–2022

Gdzie kolejny przystanek?

GUGiK miał od wojny 4 adresy. Wszystkie w prestiżowych lokalizacjach. Pod koniec tego roku nastąpi kolejna zmiana siedziby i wątpliwe, by była to zmiana na lepsze.

Katarzyna Pakuła-Kwiecińska
Jerzy Przywara

Już od dłuższego czasu w środowisku krążyły pogłoski o możliwości przeniesienia siedziby GUGiK w inne miejsce. Za czasów minister Jadwigi Emilewicz pojawił się nawet pomysł z Olsztynem, na szczęście szybko utracony. Nasza redakcja od połowy maja czyniła starania, aby dowiedzieć się, czy i kiedy nastąpi przeprowadzka. Oficjalne potwierdzenie tego faktu uzyskaliśmy w połowie czerwca. Teraz próbujemy ustalić, dokąd miałyby nastąpić przenosiny.

• Ustalmy fakty

Dlaczego akurat w maju zaczęliśmy drążyć temat zmiany siedziby GUGiK? Związane to było z odwołaniem ze stanowiska głównego geodety kraju Waldemara Izdebskiego, który był zdecydowanym przeciwnikiem przenoszenia Urzędu z obecnego miejsca. Podejrzewał nawet w rozmowie z GEODETĄ (6/2022), że właśnie obstrukcja w tej sprawie mogła być jedną z przyczyn jego usunięcia. „Zapewne teraz tego typu pomysły będą

Budynek Dyrekcji Kolei Państwowych powstał w latach 1928–1931 i od początku był siedzibą polskich kolei; pierwsza siedziba GUPK

konsekwentnie realizowane, ze szkodą dla geodetów” – zapowiadał Izdebski.

Początkowo nie wyglądało to zbyt prawdopodobnie, ale powoli elementy zaczęły się układać w logiczną całość. Urząd zajmuje bowiem pomieszczenia w gmachu rządowym przy ul. Wspólnej 2, który jest obecnie siedzibą Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej. No i tak się akurat składa, że bardzo by się one przydały jako biura do obsługi Krajowe-

go Planu Odbudowy. A że ministrem rozwoju (czyli odpowiedzialnym za geodezję) został w kwietniu Waldemar Buda, który jeszcze jako wiceminister w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej chciał przenieść siedzibę GUGiK, to nadarzyła się ku temu wyjątkowa okazja.

Na dalszy przebieg wypadków nie trzeba było długo czekać. 13 maja (czyli od razu w dniu odwołania Waldemara Izdebskiego ze stanowiska GGK) do Urzędu wpłynęło pismo z MFiPR dotyczące wypowiedzenia porozumienia w sprawie użyczenia GUGiK powierzchni biurowej. Urząd ma opuścić pomieszczenia przy ul. Wspólnej 2 w Warszawie do 31 grudnia 2022 r.

Istnienie i treść tego pisma MFiPR z 13 maja udało nam się potwierdzić w GUGiK dopiero w połowie czerwca. Wcześniej mydlono nam oczy różnymi wykrętami. Pierwszą odpowiedź otrzymaliśmy 23 maja z Biura Komunikacji MRiT: „W Ministerstwie Rozwoju i Technologii nie planujemy reorganizacji Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii. Jeżeli otrzymamy sygnał od GUGiK o takiej potrzebie, to poddamy go wówczas

Widok współczesny

Źródło: warsawianista.pl

Źródło: Wikipedia

analizie. GUGiK nie wnioskował również o zmianę siedziby urzędu”. Z kolei GUGiK dwa dni później odpisał nam krótko: „Jeśli dnrn będzie zmieniał siedzibę, to niezwłocznie o tym poinformujemy”. Wykrętna odpowiedź udzielona w chwili, kiedy pismo z MFiPR od blisko dwóch tygodni było już znane w GUGiK!

• Dokąd?

Teraz, kiedy przeprowadzka jest już postanowiona, ważne jest pytanie: dokąd. Na razie pozostaje ono jednak bez odpowiedzi, bo i GUGiK, i dociskane przez nas ministerstwa nabrały wody w usta. „O miejscu nowej siedziby informujemy w stosownym czasie” – to jedyne, co udało nam się uzyskać z GUGiK. Natomiast obydwie resorty (MFiPR oraz MRiT) zasłoniły oczy i udają, że ich nie ma. Zawsze to jakaś strategia.

Na razie wszystko wskazuje jednak na to, że będzie to adres warszawski. Budynek GUGiK na Olbrachta (główna siedziba CODGiK) raczej nie wchodzi w rachubę, bo tam zwyczajnie nie ma warunków do umieszczenia tak dużej liczby pracowników. No chyba żeby zmiany wiązały się z radykalnym odchudzeniem i całkowitą marginalizacją Urzędu, czego też nie można wykluczyć. Z kolei wynajęcie piętra czy nawet kilku w jakimś wypasionym biurcu „na mieście” nie będzie miało tej rangi co siedziba w dzielnicy ministerstw na Wspólnej. A zresztą wątpliwe, by nasze państwo było na to stać.

Czas szybko leci, zostało niecałe pół roku. Przenosiny takiej instytucji po 30 latach urzędowania w jednym miejscu to duża sprawa. To nie tylko tony papieru i mebli do przetransportowania (utyliczacji), ale i potrzeba stworzenia odpowiedniej infrastruktury, do tego w pełni zabezpieczonej, czyli wielka operacja logistyczna. Sprawę utrudnia jeszcze to, że Urząd praktycznie nie ma pamięci instytucjonalnej. Kolejne miotły polityczne sprawiły, że brak starszych pracowników, którzy mogliby pamiętać to, czego nie zapisano w dokumentach. Poza tym same przetargi na wynajem i wyprowadzkę pochłonęły sporo czasu. Dlatego nie można czekać na ostatnią chwilę. No i chyba nie godzi się stawiać społeczności geodezyjnej przed faktem dokonanym. Chociaż patrząc na to wszystko, zaczynamy nabierać wątpliwości, czy prestiż siedziby GUGiK interesuje dzisiaj kogokolwiek poza byłym GGK. O organizacjach geodezyjnych nie ma nawet co wspominać.

• Zaczniemy od samego początku

Tylko od powstania GEODETY (1995) geodezja podlegała pod 12 ministerstw, a kierowało nią 14 głównych geodetów

kraju (wliczając w to tych pełniących obowiązki). Za Józefa Kalisza doszło do reaktywacji GUGiK (wcześniej przez 10 lat był tylko departament w Ministerstwie Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa), a za Jerzego Albina była podjęta poważna próba ponownej likwidacji Urzędu. Sporo się więc działo, ale jedno było niezmiennie: siedziba. Szefostwo polskiej geodezji urzędowało w czasie tych blisko 30 lat na Wspólnej 2. Nie było więc specjalnie powodu, żeby się tym zajmować. Teraz jest okazja, żeby zrobić sobie spacer po Warszawie i pokazać, w jakich budynkach mieściły się poprzednie siedziby GUGiK. Naprawdę nie ma się czego wstydzić. Wycieczka nie tylko w głąb historii geodezji, ale i miasta.

W okresie międzywojennym mimo usilnych starań środowiska geodezyjnego nie udało się powołać centralnego urzędu odpowiedzialnego za geodezję. W grudniu 1944 roku, czyli jeszcze w czasie II wojny światowej, prof. Jan Piotrowski (1885-1962), skontaktował się z rządem tymczasowym (Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego) i przedstawił projekt organizacji geodezji w powojennej Polsce. Po uzyskaniu aprobaty PKWN w styczniu 1945 r. Piotrowski zaczął przygotowywać niezbędne akty prawne. Przepisy regulujące funkcjonowanie branży ukazały się 30 marca 1945 r. w formie dekretu KRN o pomiarach kraju i organizacji miernictwa. Dekret ustanawiał Główny Urząd Pomiarów Kraju jako jednostkę odpowiedzialną za sprawę geodezji w Polsce.

Źródło: NAC

Dom pod Gigantami. Wtedy Aleje Ujazdowskie 24 to była aleja Stalina 36, co widać na zdjęciu, podobnie jak i szylt Ministerstwa Odbudowy, któremu podlegał GUPK, 1947 rok
Poniżej widok współczesny

Źródło: Wikipedia

Za pawilonem meblowym na ul. Przeskok widoczny biurowiec Jasna 2/4, gdzie od połowy lat 50. urzędowała geodezja, fot. z drugiej połowy lat 60.

● Kątem w Dyrekcji Kolei Państwowych

W początkowym okresie Główny Urząd Pomiarów Kraju pod kierownictwem prof. Piotrowskiego zajmował niewielki lokal w ocalałym z wojny gmachu Dyrekcji Kolei Państwowych przy ul. Wileńskiej, w którym mieściła się m.in. siedziba rządu tymczasowego przeniesionego z Lublina.

Budynek Dyrekcji Kolei Państwowych to kompleks siedmiu obiektów (pięciu połączonych ze sobą biurowców na planie litery H i dwóch budynków mieszkalnych, spełniających po II woj-

nie światowej funkcję budynków biurowych, jeden z nich do teraz) o łącznej kubaturze 101 tys. m³, znajdujący się w Warszawie przy ul. Targowej 74, róg ul. Wileńskiej i al. „Solidarności”. Budynek powstał w latach 1928–1931 według projektu Mariana Lalewicza, w stylu modernistycznym z pewnymi elementami klasycyzmu, przypominającego szereg monumentalnych gmachów sprzed rewolucji październikowej w Petersburgu. Kompleks budynków zlokalizowano w miejscu Dworca Petersburskiego, który został spalony w 1915 r.

dzwojowym 36). Kamienica została wzniesiona w latach 1904–1907 według projektu Władysława Marconiego inspirowanego rysunkami Antoniego Strzałckiego (właściciela kamienicy, z zawodu malarza dekoratora). Czteropiętrowy budynek jest zbudowany w stylu wczesnomodernistycznym z elementami klasycystycznymi i barokowymi. W części środkowej fasady znajduje się główne wejście flankowane piaskowcowymi figurami gigantów (projektu Zygmunta Otto) podtrzymującymi balkon. Jeden podpira go barkiem, drugi trzyma w uniesionych rękach.

Źródło: NAC

przez opuszczających Warszawę Rosjan.

● Ciasno w Kamienicy pod Gigantami

Już w połowie 1945 roku GUPK objął na swoją główną siedzibę Kamienicę pod Gigantami przy Al. Ujazdowskich 24. Mieściło się tam kilka resortów, w tym odpowiedzialne ze geodezję Ministerstwo Odbudowy. Ze względu na szczupłość powierzchni dodatkowe biuro działało pod adresem Nowy Świat 2, a później także kolejne w innych punktach miasta: Elektoralna 2 i Solec 18.

Kamienica pod Gigantami (nazywana także Domem pod Atlantami, kamienicą Strzałckiego lub Domem pod Gigantami) znajduje się w Warszawie w Alejach Ujazdowskich pod nr 24 (dawniej 22, a w okresie międzywojennym 36). Kamienica została

● Biurowiec „geodezji” Jasna 2/4

W 1952 roku Główny Urząd Pomiarów Kraju zmienił nazwę na Centralny Urząd Geodezji i Kartografii, a cztery lata później na Główny Urząd Geodezji i Kartografii. W 1954 r. (za prezesury Jana Rabanowskiego) po wielu staraniach urząd został przeniesiony do biurowca przy ul. Jasnej 2/4, wybudowanego w końcu lat 40. i użytkowanego przez PZU. W gmachu tym umieszczono poza CUGiK także inne jednostki związane z geodezją: Geodezyjny Instytut Naukowo-Badawczy (obecnie IGiK), Państwowe Przedsiębiorstwo Fotogrametryczne i częściowo Państwowe Przedsiębiorstwo Geodezyjne (później PPGK). CU-

Obecnie na ul. Jasnej 2/4 funkcjonuje WSA w Warszawie, gruntowna przebudowa budynku rozpoczęła się w roku 2003

Fot. Anna Wardziak

Rejon ul. Wspólnej nazwano Dzielnicą Ministerstw. Projektowanie i budowa obiektów rozpoczęła się w latach 1945–1946. Kierownictwo geodezji przeniesiono tu w końcu lat 80.

GiK dysponował również pomieszczeniami przy ul. Widok 12.

Warto tu dodać, że mimo licznych zawirowań (w tym likwidacji GUGiK i późniejszej transformacji ustrojowej) geodezja przetrwała w tym budynku prawie 50 lat, bo aż do połowy 2003 roku. IGiK i działające tam firmy geodezyjne w ramach przekształceń na początku lat 90. przejęły zajmowane przez siebie powierzchnie na własność. Ciekawostką jest to, że właśnie wówczas obydwój autorzy artykułu przez kilka lat pracowali w różnych firmach geodezyjnych i na różnych piętrach tego biurowca, nie znając się wzajemnie.

W chwili wyprowadzki współwłaścicielami budynku byli obok IGiK: Polskie Przedsiębiorstwo Geodezyjno-Kartograficzne SA, PEGiK „Geokart” wywodzący się historycznie ze Zjednoczenia „Geokart” i spółka COGiK.

Zaraz po wyprowadzce geodezji, jeszcze w końcu 2003 r., rozpoczęła się potężna przebudowa przestarzałego biurowca, który nie spełniał wymagań przeciwpożarowych, w nowoczesny gmach WSA w Warszawie. WSA działa na Jasnej do dzisiaj.

Wejście do GUGiK od ul. Wspólnej, widok współczesny

• Dzielnica Ministerstw na Wspólnej 2

W końcu lat 80. GUGiK (a właściwie Departament Geodezji, Kartografii i Gospodarki Gruntami powstały po likwidacji GUGiK w 1987 r.) przeniesiono na ulicę Wspólną do kompleksu ministerstw wzniesionego po wojnie. Projektowanie i budowa „dzielnicy ministerstw” rozpoczęła się w latach 1945–1946. Gmach Wspólna 2 miał być optymalny pod kątem wykorzystania powierzchni, stąd w jego architekturze charakterystyczne łączniki.

Wypada jeszcze dodać, że w październiku 2005 r. zakończono przystosowywanie do potrzeb Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej piętrowego budynku o pow. ponad 4 tys. metrów przy ul. Jana Olbrachta 94. Prace budowlane trwały 8(!) lat i pochłonęły ok. 14 mln zł, głównie z powodu przerw spowodowanych nieregularnym finansowaniem – tłumaczył ówczesny GKG Jerzy Albin. Przeprowadzka CODGiK z ul. Żurawiej 3/5 zakończyła się w listopadzie 2005 r. Planowany przetarg na drugi budynek na Olbrachta nigdy nie został ogłoszony. Z kolei w magazynach w Lesznowoli do dzisiaj gromadzone są zasoby archiwalne.

Katarzyna Pakuła-Kwiecińska
Jerzy Przywara

Wykorzystano: „Biuletyn Informacyjny GUGiK” 1-2/1980; „Plan Generalny Warszawy” z 1965 r.; Wikipedia